

breuk met de werkelijkheid te omschrijven. Hij doet dit door een zeer dunne lijn te installeren tussen de gerepresenteerde werkelijkheid en de representatie ervan op de scène. Nooit kan je de realiteit van haar mise-en-scène onderscheiden. De ontmaskering van de realiteit gaat samen met het creëren van de realiteit. Zijn oeuvre is een constant spelen met dit onderscheid. *Le Balcon* is een zeer sterk voorbeeld van hoe Genet omgaat met de dubbele imaginaire structuur van het medium theater. In *Le Balcon* toont hij de wereld als een bordeel. Vanuit deze metafoor analyseert hij de machtsstructuren zonder ze te veroordelen of er een betere structuur voor in de plaats te stellen. Hij deconstrueert de situatie, toont het wankele van elke structuur, maar toont tevens dat men niet anders kan dan binnen een structuur te handelen.

Le Balcon is een bordeel, een huis van illusies. Irma, de bordeelhoudster, creëert een kader waarin haar klanten een machtsfunctie kunnen uitoefenen: of een geestelijke, of een rechterlijke of een militaire functie. Het decor wordt er met een zeer grote ernst opgezet, alle accessoires die nodig zijn als uiterlijke tekens om die machtsfunctie uit te oefenen zijn aanwezig. De nadruk die er gelegd wordt op deze uiterlijkheden, op deze maskerade, brengt de personages in een belachelijke situatie. Deze wordt nog verstevigd door ook het genot dat ze aan dit spel beleven, te tonen. De klanten komen om te genieten en nemen het spel dat ze daarvoor moeten spelen au sérieux. De bordeelhoudster zorgt er wel voor dat het genot gedoseerd wordt, ze kan niet toelaten dat haar klanten te ver gaan in hun identificatie met hun helden, want dit zou het einde betekenen van haar bordeel. De illusie moet als illusie kunnen standhouden. Ook de klanten zelf brengen een 'vreemd' gegeven binnen in het scenario, zodat ze zichzelf kunnen behoeden van een volledige identificatie met de machtsfunctie.

Het theater als representatie van de werkelijkheid wordt hier op de scène geënsceeneerd. De identificatie van de toeschouwer met de held wordt er uitvergroot. Zoals de toeschouwer zich imaginair verhoudt –zich identificeert– met de held en geniet van deze identificatie, zo genieten de klanten –de personages

in *Le Balcon*– van de identificatie met hun begeerde functie. Het identificatieproces wordt hier in zijn volle naaktheid op de scène gebracht door het te onderwerpen aan de strenge wet van de komedie, die toont dat het volop genieten ofwel ridicuul overkomt, ofwel vernietigend werkt. Alles verloopt volgens een vooraf afgesproken scenario dat perfect in scène gezet moet worden. Het geheel wordt dan ook onmiddellijk ontkracht wanneer iemand uit zijn rol valt.

Genet maakt karikaturen van zijn personages, in zijn regieaanwijzingen vraagt hij dat de kostuums letterlijk uitvergroot worden zodat alles grotesk wordt. Door onder meer deze uitvergroting toont Genet de representatie van de representatie, dat het theater is, op scène. Tijdens het uittekenen van de situatie binnen het bordeel dringen er tekens door vanuit de buitenwereld: geweer- en kanonnenvuur. Terwijl er binnen nog steeds genoten wordt van de oude machtsfuncties, is er buiten revolutie en strijdt men voor een republiek.

Enmaal deze situatie duidelijk geschetst, zal Genet de revolutie, die hij aangeeft als de realiteit in tegenstelling tot het huis van illusies, tonen als een geënsceeneerd gegeven. De revolutie is ook een simulacrum, een illusie. Iedereen is een personage, het maakt niet uit of het nu 'echt' is –zoals de revolutionairen die in staat zijn te doden– of vals, zoals de klanten die zich verkleeden in het bordeel; iedereen speelt zijn rol binnen het spel.

De ontmaskering van de illusie bij Genet stopt niet met het ontmaskeren van de personages. De ontmaskering gaat gewoon verder, nooit kan je zeggen 'dit is echt' want die echte situatie valt niet te kennen, er is slechts illusie, een illusie die geen werkelijkheid verbergt. Samuel IJsseling waarschuwt ons voor het gebruik van het woord illusie in zo'n context. 'Het zou kunnen suggereren dat er onder of achter de illusie een ware werkelijkheid zou kunnen verschijnen zonder enige vorm van mimesis. Ongetwijfeld kunnen sommige illusies ontmaskerd worden, maar niet door achter de mimesis een oorspronkelijke, eigenlijke en echte werkelijkheid te ontdekken.'⁶ Het is een illusie die de representatie, zonder meer, toont. Genet blijft spelen met dit theatrale gegeven: theater binnen het theater, waardoor hij het publiek of de lezer wijst op het theater (representatie) binnen de werkelijkheid.

'Het drama: het is te zeggen de theatrale act op het moment van zijn representatie, deze

theatrale act kan niet om het even wat zijn maar kan wel in om het even wat zijn aanleiding vinden.'⁷

Politiek

Omdat het theater per definitie een maatschappelijk gebeuren is, bezit het medium onvermijdelijk een politieke dimensie. Het theater heeft een plaats binnen een maatschappelijke context waarin het iets wil meedelen. Wat er wordt gezegd, hoe er wordt gespeeld, bepaalt de invulling van het politieke aspect van het medium.

Bij vele moderne en hedendaagse auteurs zoals Reiner Werner Fassbinder, Pier Paolo Pasolini, Werner Schwab,... staat de confrontatie van de toeschouwer met de eindigheid cen-

Het theater kan
geen duidelijk antwoord
bieden op het probleem van
een groeiend extreem
gedachtegoed.
Meer zelfs, het theater moet
juist de onmogelijkheid
om pasklare antwoorden
te bieden, centraal stellen.

traal in hun oeuvre, waardoor zij het politieke aspect van het theater een andere benadering geven. Zoals hierboven werd uitgewerkt, kan ook Genet hier als voorbeeld gesteld worden. Ondanks zijn negatieve uitspraken⁸ over de aanwezigheid van politieke elementen binnen een theatervoorstelling, zou ik Genet toch uitdrukkelijk een politiek auteur noemen. De invulling van het politieke aspect bij Genet is echter van een andere orde dan dat van Bertolt Brecht, dé twintigste-eeuwse politieke theaterauteur.

Brecht probeert met zijn oeuvre de toeschouwers expliciet bewust te maken van de situatie waarin ze zich bevinden: ze zijn het slachtoffer van de onderdrukking door het kapitalisme. Hij baseert zich voor zijn oeuvre namelijk op het marxisme dat een analyse